

● A szerzőpáros újra együtt

„Milyen jogon beszélnek a nevemben?”

Késő délutáni hangpróba. Iszonyúan fölerősített zene, az ember a saját szavát sem hallja, nemhogy a másét. Bródy Jánost szétszedik a riporterek. Két eset van: vagy mindenkinek ő kell vagy mindenkinek ugyanazt azt időpontot adta meg...

● **Akadnak, akik politikai üzenetet látnak abban, hogy ismét Szőrényivel, illetve Szentmihályi Szabó Péterrel dolgozik együtt.**

– Igen? És mi az üzenet? Egyébként mindegy... Azt üzenem nekik, az a tény, hogy ebben a műben olyan alkotók működnek együtt, akik egyébként – a politikai életben – egymástól eltérő elkötelezettségűek, más-más a nézetrendszerük, az egyáltalán nem baj. Mert ez azt is jelenti, hogy a közös mű gazdag jelentésű és tartalmas lesz. Ahogy elnézem a próbákat és lassan látom a megvalósult előadást, egyre inkább az az érzésem: A kiátkozott olyan darab, amelyből többféle tanulságot lehet leszűrni, attól függően, ki milyen szemlélettel nézi. De egyébként is úgy gondolom, természetes, hogy a politikai megoldások tekintetében az emberek elképzelései különbözőek, ez pedig nem szükségsszerű akadály annak, hogy a nem politikai természetű dolgokban együttműködjenek. Nem érzem azt, hogy a politika mindenható lenne és minden részletében meghatározná az életünket. Ez egy tévképzet, amely a régi társadalmi gondolkodásmódból maradt vissza.

Bródy János: „Attól függ, ki milyen szemmel nézi...” (Fotó: Miskolczi Róbert)

● Mi a politika?

– A politika nem más, mint hogy különböző csoportok jelentkeznek az ország struktúrájának a szolgálatára, akik közül a lakosság kiválasztja azokat a csoportokat, amelyeket a legalkalmasabbnak tart. Aztán ha valamelyik csoport mégsem tetszik, vagy úgy érzik az emberek, hogy mégsem váltotta be a reményeiket, nem csinálta meg amit ígért, vagy amit vártak tőle – akkor négy év múlva leváltják. Kész. Szerencsére nem arról van szó, hogy bármiféle politikai választás egyszer és mindenkorra meghatározó lenne. Még csak annyira sem fontos egy politikai történet, mint egy barátság, vagy egy szerelem. A barátodat, a szerelmedet sokkal hosszabb időre választod...

● **Mégis, régi barátok is képesek hátat fordítani**

egymásnak politikai okok miatt...

– Veszekednek, mert ez a szakmájuk. Számukra alapvető szakmai kérdés, hogy melyik utat tartják helyesnek. De ez senkit nem befolyásol abban, hogy pirosnál nem megy át az úttesten, zöldnél meg átmegy. Nem kell az élet általános és normális tevékenységeit állandóan politikai felhangokkal tölteni.

● **Arra céloztam, hogy Bródy is rosszban lett Szőrényivel.**

– Mert olyan művet készített, amelynek számomra nem volt elfogadható az üzenete. Tehát kiszálltam. Ennyi az egész. Nincs ebben harag, ez csak annyi, hogy mit válok és mit nem. Attila alakját és viszonyát a magyar történelemhez én sokkal összetettebben, ellentmondásosabban értékeltem. Sokkal

ambivalensebben, mint Levente.

● **A jelek szerint Kun László értékelésében egyetértetek.**

– Úgy tűnik, IV. Lászlóé az a történet, amelyben ő is megtalálja a mondanivalóját és én is. Levente úgy látja, hogy Kun László szerepe hősiesség ugyan, de mindenképpen sikertelen. Én úgy látom, hogy Kun László frusztrált, irracionális figura, akinek szerepvállalása szükségszerűen vezet tragédiához. Abban mindketten egyetértünk, hogy ezeket a helyzeteket, amelyeket a darab is fölvet, mindenképpen el kell kerülni.

● **Azt mondta a darabról, hogy László sorsa intő jel mindenkinek, aki a személyes ambícióit összekeveri a nemzeti érdekekkel. Mit ért ezen?**

– Minden ember, aki ezen

a Földön él, valamilyen elképzelés szerint működik, szeretné a saját létezését kiterjeszteni, szeretné önmagát megvalósítani, szeretné magát jól érezni. Ezt nem kell nemzeti ügynek feltüntetni!

● **Kinek szól az üzenet? Ma is vannak ilyen figurák?**

– Hát persze hogy vannak! Nem hallja, hányan beszélnek a nemzet és a nép nevében a politikusok közül? Olyanok, akik még egyáltalán nem bizonyították, hogy amit ők akarnak, az a többség számára megfelelő? Én nagyon nem szeretem őket. Azokat a politikusokat, akik azt mondják, hogy a nép ezt akarja és a nemzet azt akarja és hogy ők fejezik ki a nép akaratát! Mondják azt, hogy ők mit akarnak és aztán a nép majd eldönti: szereti-e, követi-e őket vagy sem. Ez ilyen egyszerű. Én egyébként még azt sem szeretem, amikor a sportriporter tragikus hangon bejelenti a meccs után: veszítettünk! Hát én nem vesztettem! Legfeljebb azok veszítettek, akik sikertelenek voltak egy sportmérkőzésen. De nem mi mindannyian, az egész ország! Ez kicsiben ugyanaz, mint amikor egy politikus kijelenti – mit nem tűr már a nemzet. A nemzet én vagyok, én is a nemzet vagyok. Mi van, ha tűrni van kedvem? Milyen jogon beszélnek a nevemben?

● **Mit csinál mostanában a saját nevében? Min dolgozik?**

– Várkonyi Mátyással frunk egy új rockoperát, amely Shakespeare élete és munkássága körül forgolódik.

Sulyok Erzsébet

Ki volt Kun László?

● DM-információ

A Korai magyar történeti lexikon (főszerkesztő: Kristó Gyula) címszavából: „1262-ben született, V. István király és Kun Erzsébet elsőszülött fia. 1270-ben összeházasították I. Károly szicíliai király leányával, Izabellával – házasságuk gyermektelen maradt. 1272-ben koronázták királlyá, „kun” melléknevét kortársaitól nyerte. Országlása első éveiben anyja gyámsága alatt állt, 1277-ben nagykorúsították. Uralkodása alatt jelentősen megerősödtek a világi nagybirtokosok, s önálló tartományok alapjait vetették meg. A királyi hatalom visszaszorult, az udvari tisztségek gyakran cserélődtek az egyes nagyúri érdekcsoportok között... Rövid ideig rendi jellegű kormányzással kísérletezett, ugyanakkor származásánál fogva is erőteljesen támaszkodott a pogány kunokra. Az irántuk való kedvezés, valamint kicsapongó, a keresztény erkölcsöt sértő magánélete miatt többször éles ellentétbe került az egyházzal. A nagyurak kétszer fogságba vették, az egyházi vezetők

ugyancsak két alkalommal kiközösítéssel sújtották... Élete végén mind többet időzött az ország dél-keleti részében kedvelt kunjai körében.

Kunok által elkövetett gyilkosságnak esett áldozatul: 1290 július 10-én Körösszezen (Románia) halt meg, Csanádon temették el.”

„...Voltaképpen érdekes, nem mindennapi egyéniség lett volna. Hiba lenne csupán úgy föltüntetni, mintha minden cselekedetét erkölcsstelen hajlamai, kun és tatár ágyasai irányították volna. Kétségtelenül fellobbant benne valami ősi, hódító ösztön, az „istenkirályság” archaikus pogány eszméjének valamilyen szilaj, vad szikrája. Korának viszonyai között azonban eszméi ellaposodásra, viselkedése jellem nélküli ravaszkodásra volt ítélve. Csak akart korlátlan úr lenni, de a társadalmi fejlődés ekkor már ezeket a maguk steppei viszonyai között is szegényes, kun-tatár eszméket nem tűrte meg.” (Dümmerth Dezső: Az Árpádok nyomában)

● Édua: Pápai Erika

Jó, hogy énekelhetek

Imádok korhű jelmezbe bújni. (Fotó: Miskolczi Róbert)

Pápai Erika alakítja Éduát, László király kun származású szeretőjét. A kiátkozott előadásain. A Vígyszínház színésznője az utóbbi időben emlékeztető sikereket arat zenés darabokban, s a prózai szerepek sem kerülnek el, az Alma Mahler-ről szóló monodrámban szuggesztív játékát méltatták a kritikák.

● **Mitől izgalmas ez feladat?**

– Édua Kun László szerelme, szeretője volt, ha kellett diplomáciai szolgálatot is vállalt a kunok és a magyarok között. Alapjaiban ugyanazok az emberi érzések, szenvedélyek, hatalmi harcok működtek a XIII. században is, mint ma. Nagyon boldog vagyok, hogy fellelhetek ezen a hatalmas színpadon, amit a nézőtér minden szögletéből megfigyeltem már. Csikós Attila fantasztikus díszlete nagyserűen belesimul a térbe. Eldekek vetnek árnyékot a magyar trónra.

● **A darabjaiban tehát ezután is találhatunk mának szóló üzenetet...**

– Amikor A kiátkozotton kezdtem gondolkodni, még egészen más világ volt. Kádár uralma alatt éltünk. Mégis érdemes most megnézni a darabot, mert döbbenetesen aktuális lett...

– Még a főiskolán találkoztam énektanárral, Bagó Gizellával. Neki és a kitartó munkának köszönhettem, hogy el tudtam éne-

kelni Lady Macbeth „Vieni! t'affretta!” kezdetű áriáját. Ez a produkció nem volt mérhető az operaénekesek teljesítményéhez, de arra jó volt, hogy általa a mesterkurzuson részt vevő növendék próbálkozásait megmutassam. Óriási élmény volt, hogy a bemutató után Ágai Karola is bejött hozzám gratulálni. A mostani produkció érdekessége, hogy a rendező, Iglódi István zenés mester tanárom volt a főiskolán, majd később a nagy sikerű vígyszínházi operettprodukciót, a Csókos asszonyt is ő rendezte. Rettenő szerencsésnek érzem magam, hogy színészno létemre ilyen sokat énekelhetek.

● **Nem fél, hogy beskatulyázzák?**

– Hiába félek tőle, akkor is megtehetik. Persze lehet védekezni ellene, megpróbálhat az ember olyan dolgokat felmutatni önmagából, amire odafigyelnek.

● **Látható élvezettel viseli Édua jelmezeit...**

– Felüdülés, ha valamilyen korhű kosztümöt ölthetek magamra. Mostanában sokkal több modern darabot játszunk, mai ruhákban, azért különösen izgalmas ilyen autentikus, gyönyörű jelmezbe bújni. Rátkai Erzsike különlegesen nemes anyagokat választott, fantasztikus kosztümöket tervezett, és szinte csodát művelt a varrónőivel.

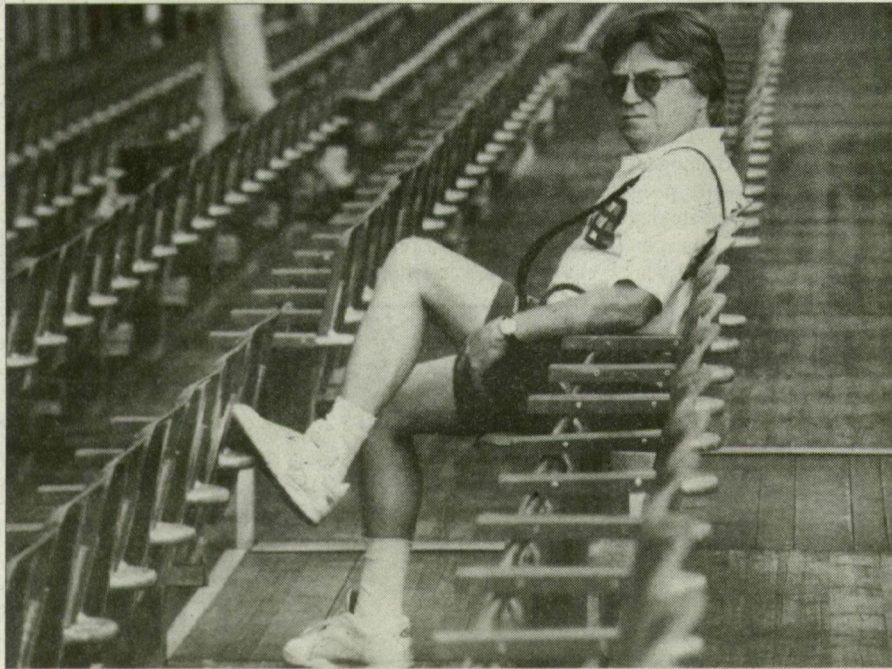
H. Zs.

Az István, a király folytatódik

Szőrényi Leventével a délutáni kánikula előtt a SZOTE Klub előtti árnyas teraszra menekülünk. Amióta megszűntették a Dóm téri színpad alatt a művészbűfét, ez lett a szabadterin fellépők legsűrűbben használt útvonala. Előbb Vikidál Gyula érkezik, s nagy örömmel jelenti, sikerült megkapnia az eredeti Attila-jelmezt, majd egy hölgy akasztja meg a beszélgetést, s egy sárgult fotón szeretné megújítani a régi autogramot.

● **Honnét a kitartó vonzódása a korai magyar történelemhez?**

– Gyerekkoromban nem szerettem a történelmet. Rossz pedagógia volt, hogy történelemoktatás címen folyton évszámokat követeltek tőlünk. Emlékszem azonban egy pillanatra, ami érzelmileg kimozdított ebből az állapotból. Az egyik gimnáziumi óránkon a Tanácsköztársaságról volt szó, amikor a tanárunk egyszer csak kifakadt, rácsapta a könyvét az asztalra, és felkiáltott: Én ezt a sok hazugságot nem tanítom. Mi persze meglepett örömmel fogadtuk a váratlan fordulatot. Attól fogva kicsit kritikusanabb kezdem szemlélni azokat a dolgokat, amelyeket megpróbáltak megfellebbezhetetlen igazsággént elem tánni. Családi időtálatásom is közrejátszott abban, hogy érdekel a történe-

Szőrényi Levente: „A kiátkozott döbbenetesen aktuális lett.” (Fotó: Miskolczi Róbert)

lem. Édesapám és baráti köre nagyon sokat foglalkozott a magyar régmúlttal. Izgatta őket, hogyan jutottunk idáig. Szegény apám már nem él, talán jobb is, hogy nem láthatja a mai világot, mert nem hiszem, hogy ilyennek képzelt volna egy rendszer-váltást.

● **Miért épp a tartományi hatalom és a feudális anarchia kialakulásának korából választott témát új darabjához?**

– Amikor a világban bemutatatták a Jézus Krisztus szupersztárt, akkor vetődött fel alkotói műhelyünkben, hogy mi is tudnánk illet csi-

nálni. Azután hamar rájöttünk, nem is olyan egyszerű dolog ez, sokkal alaposabb szakmai felkészültség szükséges hozzá. Másrészt a hazai történelmi helyzet sem volt alkalmas arra, hogy hamarabb előjójunk ezekkel a darabokkal. Már a kezdet kezdetén, 1971-ben két témakör foglalkoztatott: Attila és István kora. 1993-tól – az Attila bemutatója után – dedelgettem elképzelésemet IV. Lászlóról. A polcomon volt Szentmihályi Szabó Péter 1986-ban megjelent kitűnő történelmi regénye, az Édua és Kun László. Rendkívül izgalmasnak és nagyon

sok tanulságot felmutató történelmi korszaknak találtam ezt a kort. Kun László udvari papja és nevelője, Kézai Simon állította össze a hun-magyar történetet. Ebben a darabban lehetőséget éreztem arra, hogy Kézai krónikájának két sarokpontját is felelevenítsem, azaz folytatódhassanak az attilai hagyományok, és megjelenhessen Szent István szelleme is. Ebben a keretben látom a magyar történelem kvintesszenciáját.

● **Az István, a királyt ma sokan a rendszerváltást előkészítő hosszú folyamat egyik állomásaként értékelik...**